

“ครูอาจจะบอกเหตุให้หาผล หรือ
ครูอาจบอกผลแล้วให้วิเคราะห์เหตุ
โดยครูกำหนดสถานการณ์ตัวอย่างเป็น
กรณีหรือให้นักเรียนเป็นทีมกำหนด
สถานการณ์ได้”

มาตรา 24 เป็นกฎหมายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าด้วย แนวการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุน การค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งจัดการศึกษาของรัฐ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ตามกฎหมายบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สำหรับครูมืออาชีพนั้นหมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตร กศ.บ. ค.บ. ศศ.บ. ฯลฯ ที่รัฐจัดสอนและอบรมเพื่อประกอบอาชีพครู การศึกษาอบรมตามหลักสูตรดังกล่าว สอนให้ครูดำเนินงานของตนอย่างมีหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นในมาตรา 24 ครูมืออาชีพย่อมสามารถทำได้ โดยวิเคราะห์มาตรา 24 และวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ ดังนี้

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินดังต่อไปนี้

(1) การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ในข้อ (1) ดังกล่าว ครูจะต้องวางแผนระยะยาวเป็นช่วง ๆ ตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร แล้วนำมาจัดสรรหรือคิติดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสาระของหลักสูตรอย่างกว้าง ๆ จากนั้นจึงศึกษาผู้เรียนหรือนักเรียนว่าเขาสนใจสาระใดบ้างและเขาจะคิติดกิจกรรมอะไรเสริมจากกิจกรรมที่ครูเสนอแล้ว เมื่อนักเรียนเลือกกิจกรรมที่เขาสนใจ เขาก็จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จโดยครูเป็นที่ปรึกษา ส่วนความสามารถและศักยภาพของนักเรียนครูจำเป็นต้องใช้เทคนิคที่จะศึกษาพฤติกรรม ประเมินความสามารถ และบันทึกไว้เพื่อจะได้คอยช่วยเหลือ เช่น เวลาครูสอนนักเรียนในห้องวิชาทักษะ เช่น ภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนจะต้องดูความสามารถ และวางแผนให้ทำงานเป็นกลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในบทสนทนา หรือเขียนบรรยายรูปภาพเป็นต้น บางคนไม่เก่งทางภาษาอาจจะเก่งวาดรูปแล้วช่วยกันทำ เด็กเก่งจะภูมิใจที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือคนที่อ่อน ไม่ดูถูกซึ่งกันและกัน ครูต้องชมและให้กำลังใจกับทุก ๆ คนเท่าที่เขาพัฒนาศักยภาพในตัวเองได้ดีขึ้น

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเวลาการสอนนักเรียนนั้น เราจะบอกโดยบรรยายสั้น ๆ ก่อนแล้วให้นักเรียนไปทำแบบฝึกหัดหรือกำหนดข้อปัญหาเกี่ยวข้องกับสาระความรู้นั้น โดยครูอาจจะบอกเหตุให้หาผลหรือครูอาจจะบอกผลแล้วให้วิเคราะห์เหตุ โดยครูกำหนดสถานการณ์ตัวอย่างเป็นกรณี หรือให้นักเรียนเป็นทีมกำหนดสถานการณ์ก็ได้ แล้วแต่เนื้อหาและระดับชั้นที่นักเรียนเรียน กระบวนการคิดเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ถ้าครูสอนให้นักเรียนแบบใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้ว เด็กจะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้และสามารถเผชิญปัญหาได้ในหลายรูปแบบ วิธีการวิทยาศาสตร์มิใช่ต้องเรียนสาระความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ยกตัวอย่างการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (อนาคตคือนักเรียนปีที่ 7 ของการศึกษาพื้นฐาน สาระคือ ต้องการให้เรียนรู้เรื่องกริยาวิเศษณ์ในเรื่องของความถี่ เช่น บางเวลาเสมอ ๆ นาน ๆ ครั้ง ครูจะใช้กระบวนการคิดหรือวิธีวิทยาศาสตร์อย่างไรครูจะดำเนินการสอน โดยตั้งปัญหาว่า กิจกรรมประจำวันที่เราทำเสมอ ๆ มีอะไรบ้าง ที่คนชอบทำบางครั้งมีอะไรบ้าง ที่คนไม่ควรทำเลยมีอะไรบ้าง แบ่งกลุ่มให้นักเรียนในชั้นเรียนไปกำหนดเป็นตารางเวลาและกิจกรรมนำมาเสนอ จากนั้นก็ให้ไปช่วยกันแต่งประโยคแล้วนำมาส่งอาจารย์ตรวจ เมื่อครูตรวจแล้วก็ให้กลุ่มนำเสนอในห้อง หลังจาก

นั่นจึงให้สร้างสถานการณ์เป็นบทสนทนาภาษาอังกฤษว่า คุณทำกิจกรรมนี้บ่อยไหม? ตอบไม่เคย เด็กก็จะเรียนรู้และนำไปสนทนาได้จริง สนทนาไม่น่าเบื่อ เป็นต้น

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ครูจะต้องสอนให้นักเรียนคิด เป็นทำเป็น ข้อนี้นั้นครูจะสอนโดยจัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียน เช่น สอนภาษาอังกฤษ เรื่อง การรับประทานอาหาร ครูจะต้องจัดให้นักเรียนไปดูการจัดโต๊ะอาหาร แบบตะวันตก วิธีจัดที่นั่ง จักภาชนะ โดยเชิญวิทยากรของโรงแรมที่ได้มาตรฐานเป็นผู้บรรยาย แล้วให้นักเรียนรับประทานอาหารจริง ได้สนทนาและเรียนชื่อภาชนะจริง ๆ เมื่อ กลับมาก็ให้ทำรายงานส่ง หลังจากนั้นก็แบ่งกลุ่มให้ลองจัดโต๊ะแบบยกกลุ่มละโต๊ะ จำลองสถานการณ์และให้ช่วยกันบรรยาย หลังจากนั้นค่อยให้จัดทำเมนูอาหารของประเทศต่าง ๆ โดยครูผู้สอนนำเมนูตัวอย่างจากโรงแรม สายการบิน เป็นต้น

(4) การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอื่นพึงประสงค์ ไว้ในทุกวิชา

สำหรับข้อ (4) ในบางกรณีครูที่ดีย่อมไม่สอนความรู้อย่างเดียวอยู่แล้ว เช่น ครูสอนวัฒนธรรมการรับประทานอาหารของภาษาอังกฤษก็จะสอนวิธีการรับประทานอาหาร เปรียบเทียบกัน โดยไม่ขึ้นชมเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่ง ให้นักเรียนรู้จักวิธีการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย วัฒนธรรมที่ดีงาม สอนการตรงต่อเวลา การทักทาย ความมีน้ำใจต่อกัน การเข้าสังคม การที่จะต้องหาความรู้ในเรื่องที่เรียนให้ลึกซึ้งต่อไปเมื่อมีโอกาส การรักษาสິงแวดล้อมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

การวิจัยเป็นการศึกษาเพื่อค้นพบ เนื้อหาสาระต่าง ๆ อาจจะเป็นปัญหาและเรายังไม่เคยค้นพบ เป็นปัญหาข้อสงสัยในห้องเรียน แล้วเน้นการปฏิบัติ เช่น การสงสัยว่าการปลูกกุหลาบ อากาศมีผลจริง หรือมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญกว่าอากาศหรือไม่ นักเรียนและครูก็กำหนดหัวข้อ แล้วแบ่งงานกันทดลองเชิงปฏิบัติดู กลุ่มหนึ่งคุมตัวแปรเรื่องดิน อีก

กลุ่มหนึ่งคุมเรื่องน้ำ อีกกลุ่มแสงแดด และอื่น ๆ เท่าที่ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้และหาทางวิจัยเชิงปฏิบัติ ซึ่งมีประโยชน์ในชีวิตประจำวันกว่าได้ และเมื่อโตขึ้นนักเรียนก็จะเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ได้ จะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

(6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สำหรับมาตรา 24(6) นี้ ครูที่ดีต้องสามารถสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โรงเรียนและครูจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ปกครองส่วนมากยังเข้าใจว่าการเรียนรู้คือการท่องจำ บางคนกวาดวิชาให้บุตรหลานโดยการให้อ่านแล้วทบทวน โดยตั้งคำถามแล้วให้คำตอบนั้น มิใช่กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริง ต่อไปท้องถิ่นหรือวิทยากรในท้องถิ่นจะเข้ามามีบทบาท ผู้ปกครองจะช่วยติดต่อหรือเป็นวิทยากรเสียเองในบางโอกาส เช่น 20 ปีก่อนดิฉันจัดนิทรรศการเรื่องมารยาทในการรับประทานอาหารแบบตะวันตก ผู้ปกครองนักเรียนรับอาสาเป็นวิทยากรพานักเรียนทั้งห้องไปดูการจัดอาหารที่โรงแรม หาทุนให้นักเรียนได้รับประทานอาหารจริง โดยดิฉันเป็นผู้ประสานงานเท่านั้น ต่อไปหากผู้ปกครองเข้าใจเรื่องนี้ดี เด็กสามารถเรียนรู้ได้โดยโรงเรียนไม่ต้องลงทุน เช่น ปัจจุบันมีครอบครัวชาวอังกฤษมาอาศัยอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียน โรงเรียนสามารถเชิญมาร่วมสนทนากับนักเรียนได้ ขอให้ครูคัดสรรนักเรียนที่มีความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจและถนัด เช่น นักเรียนที่สนใจดนตรีไทย ก็อาจส่งไปฝึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยในท้องถิ่นต่อไปหากผู้ปกครองสนใจกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนอาจจะไปเรียนรู้กับสภาพจริงในหลาย ๆ สถานการณ์ก็ได้

สรุปว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24 นั้น โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียนจะต้องร่วมมือกันหาวิธีการและแหล่งความรู้ที่เข้ากับสถานการณ์ จะต้องฝึกวินัยและสร้างความรับผิดชอบในการเป็นคนดีให้ได้แล้วความเก่งก็จะตามมาและเป็นที่ยอมรับของสังคม เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศชาติต้องการมาก ความหวังของการปฏิรูปการศึกษา ก็จะประสบความสำเร็จแน่นอน

สุรีย์ สุเมธินฤมิต

โรงเรียนสาธิต ม.บูรพา อ.เมือง จ.ชลบุรี

“

ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

“